

УДК 347.921

Т. А. Цувіна,
аспірантка
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

УМОТИВОВАНІСТЬ РІШЕНЬ СУДУ ТА ПРАВО НА СУД У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Розглядаються питання, пов'язані з умотивованістю судових рішень як елементом права на суд у цивільному судочинстві, що закріплене у п. 1 ст. 6 ЄКПЛ. Умотивованість рішення суду виокремлюється як самостійна вимога до рішень суду поряд із законністю й обґрунтованістю.

Ключові слова: право на суд, право на справедливий судовий розгляд, умотивованість рішення суду, обґрунтованість і законність рішення суду.

Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.) (далі – ЄКПЛ) у п. 1 ст. 6 містить положення, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону, яке отримало назву «право на суд» як невід'ємне право людини, що органічно пов'язане з міжнародно-правовим принципом верховенства права і вважається його частиною.

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у прецедентній практиці щодо інтерпретації ЄКПЛ теж оперує поняттям «право на суд». Аналіз п. 1 ст. 6 ЄКПЛ і рішень ЄСПЛ дозволяє у структурі права на суд виділити низку аспектів інституціональних, які є критеріальними вимогами до

суду як певної інституції в демократичному суспільстві і до конкретного складу суду у справі (доступ до суду, незалежність, неупередженість суду, створення суду на підставі закону), і процесуальних, що відбивають критеріальні вимоги до процедури відправлення правосуддя в цивільних справах і становлять собою право на справедливий судовий розгляд (публічність (гласність) судового розгляду, рівноправність сторін, змагальність цивільного процесу, вмотивованість і здійсненність рішень суду, розумний строк судового розгляду).

І хоча вимогу вмотивованості судових рішень безпосередньо й текстуально не закріплено в п. 1 ст. 6 ЄКПЛ, у рішеннях ЄСПЛ вона інтерпретується як елемент права на справедливий судовий розгляд, що зумовлює акту-

альність дослідження вмотивованості судового рішення щодо більш широкого концепту права на суд у цивільному судочинстві.

Практика ЄСПЛ стосовно вмотивованості судових рішень не є чисельною. Спочатку розглядалася невмотивованість вироків у кримінальних справах, і ЄСПЛ зазначив, що в рішеннях національних судів повинні належним чином міститися мотиви, на яких ці рішення засновані й у чому знаходять свій прояв принципи належного здійснення правосуддя [19].

Першим рішенням, у якому міститься положення про вмотивованість судових рішень у контексті п. 1 ст. 6 ЄКПЛ стосовно цивільних справ є справа «Van De Hurk v. Netherlands», де зазначається, що ця стаття покладає на суди обов'язок умотивувати рішення суду, але його не слід розуміти як вимогу давати детальну відповідь на кожний аргумент [22]. Пізніше із цього приводу ЄСПЛ зауважив, що обсяг умотивування може варіюватися в залежності від характеру рішення й повинен розглядатися з урахуванням обставин конкретної справи. Необхідно також брати до уваги різноманітність аргументів, які сторона може навести суду, й відмінності, існуючі в державах-учасниках, з огляду на положення законодавства, традиції, юридичні висновки, вимо-

ги до викладення й оформлення рішень суду [Див.: 10; 13; 14; 18].

Серед прецедентної практики ЄСПЛ із цієї проблематики є рішення і проти України. Так, у рішенні ЄСПЛ у справі «Pronina v. Ukraine» зазначається, що заявниця зверталася до національних судів з вимогою вирішити її спір з органами соціального забезпечення щодо пенсії, посиляючись на положення ст. 46 Конституції України і вважаючи, що її пенсія не повинна бути нижчою за прожитковий мінімум. Однак національні суди не вчинили жодної спроби проаналізувати позов заявниці із цієї точки зору, незважаючи на пряме посилання нею на даний факт у кожній судовій інстанції. На думку ЄСПЛ, національні суди, повністю ігноруючи цей момент (хоча він і був специфічним, доречним і важливим), не виконали свої зобов'язання, передбачені п. 1 ст. 6 ЄКПЛ, отже, мало місце порушення права на суд через невмотивованість судового рішення [17].

ЄСПЛ звертає увагу на діалектичний взаємозв'язок між умотивованістю рішень суду й іншими елементами права на справедливий судовий розгляд. Наприклад, у справі «Hirvisaari v. Finland» зазначається, що функцією такого рішення є демонстрація сторонам того, що їх вислухали [15]. У справі «Kuznetsov and others v. Russia» констатуєть-

ся невиконання національними судами обов'язку з викладення мотивів рішення суду через брак у ньому фактів заслуховування сторін при проведенні судового розгляду, що, у свою чергу, свідчить і про порушення принципу процесуального рівноправ'я сторін («equality of arms») [16]. Як бачимо, в рішеннях ЄСПЛ простежується зв'язок між умотивованістю рішень судів і правом особи бути вислуханою судом, яке історично знаходить свої витoki в доктрині належної судової процедури, що є здобутком англосаксонської правової сім'ї. Це право закріплено в законодавствах багатьох держав континентальної Європи. Приміром, німецьке законодавство підносить право бути вислуханим судом до рівня самостійного конституційного принципу, що гарантує заінтересованим особам як доступ до правосуддя, так і його внутрішню справедливість [1, с. 25].

У практиці ЄСПЛ щодо тлумачення п. 1 ст. 6 ЄКПЛ право особи бути вислуханою судом розглядається як складник публічності (гласності) цивільного судочинства і як передумова такого його фундаментального принципу, як процесуальне рівноправ'я сторін, що свідчить про певну, так би мовити, «гібридизацію» цього права. Гарантією реалізації права особи бути вислу-

ханою судом є вимога вмотивованості рішення суду по конкретній цивільній справі, адже вмотивованість передбачає обов'язок суду ухвалювати рішення на підставі пояснень сторін, навівши мотиви, з яких суд вважає встановленими наявність або брак фактів, якими обґрунтовувалися вимоги й заперечення сторін, бере до уваги або відхиляє певні докази.

Умотивованість судового рішення пов'язується з таким елементом гласності, як публічне проголошення рішення суду. Так, у справі «Hirvisaari v. Finland» говориться, що лише за допомогою вмотивованості судових рішень може здійснюватися суспільний контроль за відправленням правосуддя [15].

ЄСПЛ зауважує, що проголошення в судовому засіданні лише вступної й резолютивної частин рішення суду призводить до того, що мотиви його ухвалення є недоступними для громадськості. Зважаючи на це, цілком очевидно, що такі випадки слід розглядати не лише через призму вимоги вмотивованості рішення суду, а й з позицій принципу гласності цивільного судочинства. Можливість проголошення в судовому засіданні лише вступної й резолютивної частин рішення суду, що передбачено у ст. 218 ЦПК України, певним чином су-перечить практиці ЄСПЛ. Адже у

таких випадках повний текст рішення є доступним лише для осіб, які брали участь у розгляді справи, а значить мотиви рішення суду є недоступними для громадськості, що є порушенням вимоги гласності судового розгляду. Слушною є думка М. О. Тузова про те, що в таких випадках відбувається ухвалення рішення без його належного мотивування, тобто без дотримання логіко-сміслової, документальної єдності судового акта на момент його усного об'єктивування у вигляді проголошення лише його резолютивної частини [7, с. 21]. Цей випадок теж слід розглядати з позицій принципу пропорційності, відповідно до якого обмеження в такий спосіб права особи на гласний судовий розгляд не може обґрунтовуватися проблемами в судовій системі, надмірним навантаженням судів тощо.

Умотивованість рішень суду – показник ефективності цивільного судочинства, що прямо пов'язаний з можливістю їх оскарження, причому тут існує двосторонній зв'язок. З одного боку, вмотивоване рішення суду дозволяє стороні правильно аргументувати апеляційну або касаційну скаргу, а з другого – вмотивованість надає йому переконливості з точки зору потенційних суб'єктів оскарження, а тому сприяє зменшенню необґрунто-

ваних оскаржень судових рішень. Наприклад, у справі «Hadjiannastassiou v. Greece» ЄСПЛ відзначив, що суди мають указувати достатньо зрозуміло доводи й мотиви, на яких засновані їх рішення. У цій справі національний суд ухвалив настільки коротке судове рішення, що з нього було незрозуміло, чому суд дійшов саме таких висновків, що, у свою чергу, викликало труднощі з його оскарженням [10].

Відмітимо, що вмотивоване рішення суду надає сторонам можливості оскаржити його, як і можливості апеляційному суду переглянути рішення. Стосовно цього ЄСПЛ зауважив, що вимога справедливого судового розгляду передбачає, що національний суд *вищої інстанції* [курсив авторки – Т. Ц.], який навів мотиви ухвалення свого рішення шляхом повторення в ньому мотивів суду нижчої інстанції або в інший спосіб, фактично повинен вирішувати найважливіші питання, які входять до його юрисдикції, а не просто схвалити без перевірки результати, досягнуті останнім. Ця вимога тим більш важлива, коли позивач не зміг надати своїх пояснень в усній формі в перебігу внутрішнього судового розгляду. Однак при відхиленні апеляційної скарги апеляційний суд може просто схвалити мотиви, якими керувався суд нижчої інстанції. Останній же зобов'яза-

ний зазначати такі мотиви, щоб забезпечити сторонам можливість ефективно використовувати право на оскарження [12; 15].

У зв'язку із зазначеним виникає питання про доцільність наведення мотивів у рішеннях судів, які в подальшому не можуть бути оскаржені, й у рішеннях судів вищих інстанцій. На думку А. Узелача, потреба наводити мотиви є меншою, якщо рішення не може бути оскаржене. А вимога його вмотивованості має бути більш суворою для рішень судів нижчих інстанцій, в той час як до рішення апеляційних судів застосовуються більш м'які стандарти [21, с. 1552]. На наше переконання, вказані твердження викликають критичні зауваження.

Рішення всіх судів у справах позовного провадження безвідносно до того, в результаті апеляційного чи касаційного провадження вони ухвалюються і чи можливе їх подальше оскарження, з нашого погляду, мають відповідати вимозі вмотивованості. На підтвердження цього наведемо приклади, коли ЄСПЛ визнав порушення права на суд випадки відмови касаційного суду розглядати у своєму рішенні доводи, засновані на ЄКПЛ, що були повно і зрозуміло викладені, або відмови в задоволенні скарги заявника без оцінки доводів по

суті, тобто без мотивування, а шляхом лише відтворення тексту рішення суду нижчої інстанції [14].

Зважаючи на те, що суд завчасно не може знати про наміри особи оскаржувати його рішення, а українське законодавство не передбачає процедури допуску до апеляційного чи касаційного перегляду, і що особа не повинна повідомляти суд про такі свої наміри, будь-яке рішення суду потенційно може бути оскарженим, отже, має містити мотиви. Висновок про те, що рішення судів вищих інстанцій теж мають бути належним чином умотивовані, випливає з аналізу статей 316 і 346 ЦПК України. Обсяг мотивування рішення суду касаційної інстанції порівняно з мотивуванням рішення суду апеляційної інстанції є меншим, що пов'язано з предметом судової діяльності в касаційному провадженні, а саме з перевіркою законності рішення суду, на відміну від апеляційного провадження, де предметом судової діяльності є перевірка законності й обґрунтованості рішення суду.

Проблема вмотивованості судових рішень у контексті п. 1 ст. 6 ЄКПЛ пов'язана також з доступністю правосуддя в цивільних справах, зокрема, з інстанційним доступом до суду і процедурою допуску до оскарження. З урахуванням цього варто зверну-

ти увагу на позицію ЄСПЛ стосовно того, що за наявності в цивільному процесуальному законодавстві повноважень щодо допуску до оскарження, дозволу на подачу апеляційної скарги судом вищої інстанції (навіть коли суд не надає жодних пояснень такого рішення) він може тільки відтворити підстави апеляційної скарги заявника й зазначити, що останні не надають гарантії для дозволу на апеляційний перегляд [11]. У цьому випадку йдеться не про рішення суду, яким справа вирішується по суті, а про ухвалу щодо допуску до оскарження. Така позиція ЄСПЛ дозволяє нам вийти на більш широку проблематику вмотивованості не тільки рішень суду, а й його ухвал, які теж мають бути вмотивованими.

Як уже відмічалось, цивільно-процесуальне законодавство України не містить процедури допуску до апеляційного й касаційного перегляду судових рішень, на відміну від перегляду судових рішень Верховним Судом України, допуск справи до провадження в якому згідно зі ст. 360 ЦПК України здійснюється Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ. За ч. 2 ст. 360 ЦПК України ухвала про допуск справи до провадження або про відмову в цьому повинна бути обґрунтованою. Як вба-

чається, є сенс внести зміни до ст. 360 ЦПК України, зазначивши, що така ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ має бути вмотивованою, а не обґрунтованою: адже постановлення такої ухвали не пов'язано з оцінкою доказів і дослідженням фактичного матеріалу. Тут перш за все йдеться про вказівку суду на мотиви, якими він керувався при допуску справи до провадження у Верховному Суді України або відмові в цьому.

Таким чином, з аналізу практики ЄСПЛ випливає, що вмотивованість судових рішень – це невід'ємна вимога, що висувається до рішень національних судів, вагомий елемент права на справедливий судовий розгляд. За своєю сутністю вмотивованість судових рішень, як можна припустити, є транспозицією права особи: а) бути вислуханою судом, б) на публічне проголошення рішення суду, в) на оскарження останнього. При цьому вимога вмотивованості поширюється на всі судові рішення, тобто як на рішення суду, так і на його ухвали.

Одним з ключових питань досліджуваної проблематики є співвідношення вмотивованості рішень суду з їх законністю й обґрунтованістю. ЄСПЛ у своїй прецедентній практиці підкреслює саме їх умотивованість, а не законність чи обґрунтованість. Це

пов'язано з тим, що п. 1 ст. 6 ЄКПЛ охоплює лише систему процесуальних гарантій і ніколи не може бути застосований до результату розгляду справи по суті. Аналіз ЄСПЛ рішень національних судів на відповідність вимогам законності й обґрунтованості, у свою чергу, свідчив би про фактичне визнання за ним статусу четвертої інстанції національних судів, що є неприпустимим. Як зазначає ЄСПЛ, незважаючи на те, що ст. 6 ЄКПЛ гарантує право на справедливий судовий розгляд, вона не закріплює жодних правил щодо допустимості доказів або способів, за допомогою яких вони повинні бути одержані, що є питаннями, які регулюються виключно національним правом і національними судами. Навіть якщо національний суд має певну свободу розсуду при виборі доказів у кожному конкретному випадку й оцінці доказів на обґрунтування доводів сторін, цей судовий орган зобов'язаний виправдати свою діяльність із зазначенням мотивів ухваленого рішення [20]. Як бачимо, вмотивованість рішень суду пов'язана з їх законністю й обґрунтованістю. Ось чому в ретельному аналізі національних судових рішень щодо вмотивованості вбачається подальша перспектива впливу ЄКПЛ і ЄСПЛ на практику застосування цивільного процесуального законодав-

ства і стосовно їх законності й обґрунтованості.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, яким суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства, вирішив справу згідно із законом. Обґрунтованим є рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених доказами, які були досліджені в судовому засіданні. Закон пред'являє також вимоги до оформлення судового рішення як процесуального документа. Так, у ст. 215 ЦПК України зазначається, що рішення суду складається зі вступної, описової, мотивувальної й резолютивної частин. Як бачимо, підхід українського законодавця до вмотивованості судового рішення є дещо спрощеним і формальним.

З нашої точки зору, при аналізі вимоги вмотивованості рішення суду перш за все треба виходити з природи судової влади, статусу суддів і інтерпретації рішення суду як акта правосуддя та як процесуального документа. Це дозволяє вийти за межі розуміння вмотивованості рішення суду лише як наявності в ньому мотивувальної частини, і при аналізі вмотивованості виходити із сутності такого рішення й такої

його визначальної характеристики, як правосудність.

Загалом же в доктрині цивільного процесу вмотивованість рішень суду підтверджувалася наявністю в них мотивувальної частини, або ж існуванням мотивування як належної діяльності суду, і лише останнім часом її почали розглядати як окрему вимогу до рішень суду поряд із законністю й обґрунтованістю. Аналіз наукової процесуальної літератури дає підстави виокремити декілька підходів до розуміння вмотивованості рішення суду і її співвідношення з вимогами законності й обґрунтованості. Перший пов'язано із запереченням визнання вмотивованості окремою вимогою до рішення суду. У межах цього підходу одні вчені взагалі заперечують її існування, дехто розглядає її як складову частину обґрунтованості або законності [Див.: 4, с. 7; 6, с. 27]. Другий охоплює розуміння вмотивованості як форми таких змістовних вимог, як обґрунтованість і законність рішення [8]. Так, К. О. Лебедь вважає, що вмотивованість – це вимога зазначати письмово умовиводи суду про факти і правовідносини, яка стосується змісту рішення як процесуального документа. Науковець виступає проти того, щоб умотивованість ставити поряд з вимогами законності й обґрунтованості [3, с. 83]. Третій підхід

інтерпретує вмотивованість як самостійну вимогу до рішення суду. Приміром, М. А. Вікут доводить, що вмотивованість не є тою ж самою вимозі обґрунтованості, адже остання означає, що висновки, яких дійшов суд, мають ґрунтуватися на доказах, а вмотивованість – це наявність у судовій постанові посилання на докази, їх оцінку, тлумачення застосовуваної судом правової норми при кваліфікації судом спірних правовідносин [2, с. 124].

Зауважимо, що в межах третього підходу бракує єдності щодо змісту поняття «вмотивованість рішення суду». Наприклад, Є. В. Хахалєва вмотивованим вважає рішення суду, в якому повно та всесторонньо відображені результати діяльності суду з дослідження й оцінки всіх доказів, що мають значення для справи, з викладенням мотивів, з яких одні докази прийняті судом, а інші відкинуті [9, с. 14]. В. А. Пономаренко трактує це поняття як вимогу, яка висувається до судового рішення, і яка означає обов'язковість наявності у ньому вичерпно аргументованих висновків суду про результат оцінки доказів і встановлених на їх підставі фактах. У необхідних випадках у рішенні також повинні міститися мотиви вибору кожної з норм права, застосованої судом, і їх тлумачення [5, с. 6].

У наведених визначеннях, як бачимо, акцент зроблено на особливій ролі вмотивування питань факту, а необхідності вмотивування питань права відведено або другорядну роль, або ж вона взагалі не згадується, що, вважаємо, є неправильним і суперечить позиції ЄСПЛ про обов'язковість умотивування питань як факту, так і права в рішенні суду. Визнаємо правильною точку зору науковців, які наголошують на важливості мотивування питань і факту, і права (С. К. Загайнова, М. О. Толочко, А. Узелач). Отже, вмотивованість, як вимога до актів правосуддя, має правову сторону (відбиває мотиви застосування тих чи інших норм матеріального і процесуального права) і фактичну (відображає мотиви суду щодо врахування або відхилення певних доказів).

Умотивованість рішень суду іманентно пов'язана з їх законністю й обґрунтованістю у зв'язку з тим, що значною мірою ці вимоги до рішення суду як до акта правосуддя об'єктивуються в мотивувальній частині цього рішення як процесуального документа. Структурними компонентами останньої є: а) питання факту, б) мотиви щодо них, в) питан-

ня права (матеріального і процесуального), г) мотиви щодо них. З аналізу мотивувальної частини судового рішення можна зробити висновок, чи було це рішення законним і обґрунтованим.

Таким чином, аналіз практики ЄСПЛ щодо тлумачення права людини на суд і дослідження у сфері цивільного процесу свідчать, що вмотивованість рішень суду треба розглядати як самостійну до них вимогу, яка не є тотожною вимогам законності й обґрунтованості. Під умотивованістю розуміється повне і всебічне відбиття в рішенні суду мотивів, якими він керувався при ухваленні свого рішення, при оцінці доказів для встановлення наявності або відсутності обставин, на які сторони посилалися як на підґрунтя своїх вимог і заперечень, із зазначенням, чому певні докази були взяті до уваги або відхилені, й віддзеркалення мотивів щодо позиції суду стосовно застосування норм матеріального і процесуального права. Невідповідність рішення суду цим вимогам, його невмотивована відмова розглянути доводи сторін мають бути підставою для скасування рішення судом вищої інстанції.

Список літератури: 1. Вдовина Е. И. Проблемы «открытости для сторон» в гражданском процессуальном праве Германии и России (теоретический аспект) / Е. И. Вдовина // Арбитраж. и гражд. процесс. – 2011. – № 1. – С. 24-28. 2. Вукот М. А. Законность и обоснованность актов социалистического правосудия как главное условие выполнения задач гражданского судопроизводства / М. А. Вукот // Цивилист. пробл. прав. статуса личности в соц.

обществе. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1982. – С. 115-130. **3.** *Лебедь К. А.* Решение арбитражного суда: моногр. / К. А. Лебедь. – М.: ИГП РАН, 2005. – 116 с. **4.** *Мурадьян Э. М.* Воспитательное воздействие судебного решения / Э. М. Мурадьян // Сов. юстиция. – 1983. – № 1. – С. 7–8. **5.** *Пономаренко В. А.* Мотивированность судебного решения в гражданском и арбитражном процессе: автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук.: 12.00.15 / В. А. Пономаренко. – М., 2007. – 24 с. **6.** *Ткачёв Н. И.* Законность и обоснованность судебных постановлений по гражданским делам: моногр. / Н. И. Ткачёв. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1987. – 160 с. **7.** *Тузов Н. А.* Мотивирование и преюдиция судебных актов: моногр. / Н. А. Тузов. – М.: Рос. акад. правосудия, 2002. – 152 с. **8.** *Фильченко И. Г.* Процессуальные гарантии принятия обоснованного судебного решения в гражданском процессе: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук.: 12.00.15 / И. Г. Фильченко. – Воронеж, 2010. – 26 с. **9.** *Хахалева Е. В.* Обоснованность решения суда общей юрисдикции: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук.: 12.00.15 / Е. В. Хахалева. – Краснодар, 2005. – 24 с. **10.** «Hadjianastassiou v. Greece», 22.10.1984 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **11.** «Hautakangas v. Finland», 17.01.2006 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **12.** «Helle v. Finland», 19.12.1997; «Garcia Ruiz v. Spain», 21.01.1999 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **13.** «Higgins and others v. France», 19.02.1998; «Garcia Ruiz v. Spain», 21.01.1999; «Tatishvili v. Russia», 02.02.2007; «Ryabik Biryukov v. Russia», 17.01.2008 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **14.** «Hiro Balani v. Spain», 09.12.1994; «Tatishvili v. Russia», 02.02.2007 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **15.** «Hirvisaari v. Finland», 27.09.2001 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **16.** «Kuznetsov and others v. Russia», 11.04.2007 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **17.** «Pronina v. Ukraine», 18.07.2006 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **18.** «Ruiz Toria v. Spain», 09.12.1994 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **19.** «Salov v. Ukraine», 06.09.2005 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **20.** «Schenk v. Switzerland», 12.07.1988; «Suominen v. Finland», 01.06.2003 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>. **21.** Uzelac A. The Need to Provide Reasons in Court Judgments: Some Development in East and West // Aurea Praxis Aurea Theoria. – LexisNexis. – p. 1547-1566. **22.** «Van De Hurk v. Netherlands», 19.04.1999 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.echr.coe.int>.

МОТИВИРОВАННОСТЬ РЕШЕНИЙ СУДА И ПРАВО НА СУД В ГРАЖДАНСКОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

Цувина Т. А.

Рассматриваются вопросы, связанные с мотивированностью судебных решений как элементом права на суд в гражданском судопроизводстве, закреплённого в п. 1 ст. 6 ЕКПЧ. Мотивированность решения суда выделяется в качестве самостоятельного требования к решениям суда наряду с законностью и обоснованностью.

Ключевые слова: право на суд, право на справедливое судебное рассмотрение, мотивированность, обоснованность и законность решения суда.

REASONING OF COURT DECISIONS AND RIGHT TO A COURT IN CIVIL CASES

Tsvina T. A.

The author considers issues connected with the reasoning of court decisions as an element of the right to a court in civil cases fixed in 6 (1) of ECHR. The author distinguishes the reasoning of court decisions as a separate requirement for court decisions together with lawfulness and validity.

Key words: right to a court, right to a fair trial, reasoning of court decisions, validity and lawfulness of court decisions.

Надійшла до редакції 10.12.2012 р.